

18 aprilie 2011

SS-2 Nr. 02

Domnului Dumitru PULBERE,
Președinte al Curții Constituționale

Onorată Curte,

În conformitate cu prevederile art. 135 din Constituția Republicii Moldova, art. 4 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 4 și 38 din Codul jurisdicției constituționale Vă remitem, alăturat, sesizarea privind controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr. 48 din 26 martie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Dat fiind că aplicarea acestui act legislativ diminuează esențial drepturile omului și are un impact negativ direct asupra calității vieții, solicităm respectuos examinarea sesizării în **regim de urgență**.

Anexă: Sesizarea privind controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr. 48 din 26 martie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative

Cu cea mai înaltă considerație pentru Onorata Curte,

Deputații în Parlament:

[Signature] / V. Voican /
[Signature] / Sărbu S. /
[Signature] / Iu. Munteanu /
[Signature] / I. Dodon /
[Signature] / A. Reșetaru /

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
INTERARE NR. 18
18 aprilie 2011

S E S I Z A R E

privind controlul constituționalității unor dispoziții din Legea nr. 48 din 26 martie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative

Onorată Curte,

La 26 martie 2011, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 48 pentru modificarea și completarea unor acte legislative¹ (În continuare – Legea nr. 48 din 26 martie 2011).

Prin această lege au fost operate următoarele modificări și completări:

1. Art.V din Legea nr. 48 din 26 martie 2011

Alineatul (3) al art. 59 din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr.1544-XII din 23 iunie 1993 (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.247–251, art.752), a fost expus în următoarea redacție.

“(3) În cazul încetării din viață a pensionarului, familiei sau persoanei care dovedește că a suportat cheltuielile ocazionate de deces i se plătește un ajutor de deces în cuantum echivalent cu cel stabilit anual prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat.”.

2. Art.VII din Legea nr. 48 din 26 martie 2011

¹ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr. 53, art. 114

Alineatul (4) al art. 33 din Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.117–119, art.946), a fost expus în următoarea redacție:

“(4) În caz de deces al judecătorului demisionat sau pensionat, familiei lui sau persoanei care dovedește că a suportat cheltuielile ocazionate de deces i se plătește un ajutor de deces în cuantum echivalent cu cel stabilit anual prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat.”.

3. Art.X din Legea nr. 48 din 26 martie 2011

Alineatul (10) al art. 27 din Legea nr.947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.186–188, art.752), cu modificările ulterioare, s-a abrogat.

4. Art.XIX din Legea nr. 48 din 26 martie 2011

La art. 45 din Legea serviciului în organele vamale nr.1150-XIV din 20 iulie 2000 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr.106–108, art.765,

alineatul (1) a fost expus în următoarea redacție:

“(1) În cazul eliberării din serviciu în legătură cu ieșirea la pensie și în temeiul art.43 alin.(2) lit.c), d) și f), colaboratorul vamal primește o indemnizație unică conform prevederilor art.42 alin.(3) din Legea nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.”;

articolul s-a completat cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

“(1¹) În cazul eliberării din serviciu în temeiul art.43 alin.(2) lit.e), colaboratorul vamal primește indemnizațiile prevăzute la art.42 alin.(6) din Legea nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.”.

5. Art.XXX din Legea nr. 48 din 26 martie 2011

Alineatul (6) al art. 65 din Legea nr.170-XVI din 19 iulie 2007 privind statutul ofițerului de informații și securitate (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.171–174, art.667), a fost abrogat.

I. Astfel, prin noua redacție al art. 59 alin. (3) din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și prin noua redacție a art. 33 alin. (4) din Legea cu privire la statutul judecătorului, Parlamentul a diminuat esențial și absolut nejustificat cuantumul ajutorului de deces.

Anterior, conform Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă din trupele afacerilor interne, în cazul încetării din viață a pensionarului, familiei i se plătește o indemnizație de înmormântare egală cu suma a două pensii, dar nu mai mică decât cea stabilită de legislație.

Legea cu privire la statutul judecătorului prevedea că, în cazul judecătorului demisionat sau pensionat, acordarea familiei acestuia unei indemnizații de deces în mărime de două salarii medii lunare ale judecătorului în funcția respectivă.

Asemănătoare prevederi se conțineau și în Legea privind statutul ofițerului de informații și securitate. În caz de deces al ofițerului de informații pensionat, familiei lui i se plătește un ajutor de deces în mărimea a 2 pensii.

Potrivit modificărilor operate la aceste acte legislative, s-a stabilit ca mărimea ajutorului de deces pentru aceste categorii de persoane să fie egală cu cea stabilită prin legea anuală a bugetului asigurărilor sociale de stat. Ajutorul de deces pentru pensionarii din sistemul public de asigurări sociale pentru anul 2011 se pogozează în cuantum de 1000 lei.

În acest caz, la nivel practic, ajutorul de deces pentru aceste categorii, în cifre reale s-a diminuat de circa 3-5 ori, fapt ce va afecta serios nivelul de trai decent și calitatea vieții familiilor acestor persoane.

II. Potrivit noii redacții al art. 45 alin. (1) din Legea serviciului în organele vamale practic a fost anulată indemnizația de eliberare din serviciu în legătură cu ieșirea la pensie.

Anterior, colaboratorii vamali, la eliberarea din serviciu inclusiv în legătură cu ieșirea la pensie primeau o indemnizație unică egală cu un salariu mediu pentru fiecare an de vechime în muncă în serviciu. Conform modificărilor operate, această indemnizație a fost diminuată de pînă la 20 de ori deoarece indemnizația se va

calcula nu din salariul mediu ci din salariul funcției care este de cel puțin 3 ori mai mic și acela în cuantum de doar 50%.

Guvernul, în nota sa informativă a argumentat această diminuare a garanțiilor sociale prin faptul că prevederile Legii serviciului în organele vamale contravine Legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public și prin faptul că este necesar de respecta echitatea între diferitele categorii de salariați.

Acest argument al Guvernului din start nu suportă nici o critică dat fiind că art. 4 alin. (2) din Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public expres prevede că prevederile acestei legi se aplică funcționarilor publici cu statut special (colaboratorilor serviciului diplomatic, serviciului vamal, ai organelor apărării, securității naționale și ordinii publice, altor categorii stabilite prin lege) **doar în partea care nu este reglementată prin legi speciale.**

Legea serviciului în organele vamale este o lege specială care prevede anumite particularități specifice anume acestei categorii de salariați.

III. Prin modificările operate la Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, au fost excluși din categoria de magistrați cu toate drepturile salariale și garanțiile sociale respective șeful aparatului Consiliului Superior al Magistraturii și alți funcționari.

Considerăm că aceste modificări și completări, cumulativ, contravin art. 1 alin. (3), art. 7, art. 15, art. 16, art. 18, art. 43, art. 46, art. 47, art. 54 și art. 126 din Constituție, art. 7 din Declarația Universală a Drepturilor Omului și art. 2 alin. 2 din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale din următoarele considerente:

Conform art. 1 alin. (3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Modificările operate la Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, Legea cu privire la statutul judecătorului, Legea serviciului în organele vamale, Legea privind statutul ofițerului de informații și Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii au diminuat esențial un șir de garanții sociale ale unor categorii de salariați. Acestor

persoane li s-au restrîns drepturile la primirea unor prestații din partea statului aprobate legal și de care au profitat o perioadă îndelungată de timp.

Prin acțiunile sale, legiuitorul a încălcat flagrant drepturile cetățenilor care au fost dobîndite în mod licit.

Art. 16 alin. (1) și art. 18 alin. (1) din Constituție prevăd expres că statul este obligat să respecte și să protejeze persoana și nici într-un caz să nu-i restrîngă drepturile sale dobîndite legal anterior.

Art. 43 alin. (1) și (2) din Constituție prevăd că orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la **protecția împotriva șomajului. Salariații au dreptul la protecția muncii.** Măsurile de protecție privesc securitatea și igiena muncii, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim pe economie, repaosul săptămînal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții grele, precum și alte situații specifice.

Prin adoptarea modificărilor și completărilor menționate, Parlamentul a ignorat în totalitate prevederile art. 47 din Legea Supremă care stabilește clar că statul este obligat să ia măsuri pentru ca **orice om să aibă un nivel de trai decent**, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcămîntea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare. Cetățenii au **dreptul la asigurare** în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrînețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Potrivit art. 54 din Constituție, în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngerii decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale. Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

De asemenea, prin diminuarea nejustificată a acestor garanții sociale Parlamentul a încălcat flagrant și prevederile constituționale de la art. 126 alin. (2) care prevede că statul trebuie să asigure crearea condițiilor pentru creșterea calității vieții.

Prin anularea sau diminuarea la maxim a ajutoarelor sociale și indemnizațiilor de ieșire la pensie statul nu numai că nu crează condiții de creștere a calității vieții ci favorizează înrăutățirea semnificativă a acesteia, fapt inadmisibil într-un stat de drept în care **demnitatea omului, drepturile și libertățile lui**, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic **reprezintă valori supreme și sînt garantate.**

Totodată, aceste modificări și completări la legislație contravin principiilor constituționale privind echitatea și egalitatea tuturor în fața legii, neretroactivitatea legii și nu se subsumează hotărîrilor anterioare ale Curții Constituționale în probleme similare.

Într-un șir de hotărîri anterioare ale sale Curtea Constituțională a reținut următoarele.

Favorizarea progresului social și crearea condițiilor pentru creșterea calității vieții constituie obiective prioritare ale Republicii Moldova. Promovîndu-le cu consecvență, Republica Moldova își afirmă astfel respectul pentru drepturile fundamentale ale omului, enunțate în Declarația Universală a Drepturilor Omului (adoptată și proclamată de Adunarea Generală a ONU prin Rezoluția 217 A (III) din 10 decembrie 1948, semnată de Republica Moldova la 28 iulie 1990) și în alte acte internaționale.

Aderînd, la 28 iulie 1990, la Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, adoptat la 16 decembrie 1966 la New-York, în conformitate cu prevederile art. 2 alin. 1 ale acestuia, Republica Moldova s-a angajat să acționeze atît prin propriul său efort, cît și prin asistență și cooperare internațională, folosind la maximum resursele sale disponibile pentru ca exercitarea deplină a drepturilor recunoscute de Pact să fie asigurată progresiv prin toate mijloacele adecvate, inclusiv prin adoptarea de măsuri legislative.

Punînd în sarcina statului obligația de a lua măsuri în vederea garantării unui nivel de trai decent cetățenilor săi, legiuitorul constituant a consfințit dreptul lor la

condiții normale de viață, care să le asigure sănătatea și bunăstarea, precum și serviciile sociale necesare.

Dispozițiile Constituției (art. 43 alin. (1) și art. 47) garantează și protejează drepturile omului la muncă și la protecția muncii, la asistență și protecție socială, la asigurare în caz de șomaj, boală, invaliditate, bătrânețe sau în alte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Protejarea drepturilor, libertăților, intereselor legitime ale cetățenilor, respectarea principiilor egalității și echității sociale constituie componente obligatorii ale oricărui act legislativ.

În realizarea politicii în domeniul asigurărilor sociale de stat, legiuitorul, în limitele atribuțiilor ce-i revin, este în drept să opteze pentru diverse soluții de reglementare și concretizare a conținutului drepturilor sociale și economice, însă el este obligat să respecte principiile echității sociale și egalității, care în societatea modernă reprezintă valori supreme.

Prin adoptarea Legii nr. 48 din 26 martie 2011, Parlamentul a încercat să argumenteze necesitatea unor modificări prin stabilirea unei echități sociale tuturor categoriilor de cetățeni.

La acest aspect Curtea a reținut anterior că statutul juridic al unor categorii de persoane este determinat de nivelul juridico-organizatoric al organelor în care acestea activează, de caracterul și complexitatea activității prestate, de responsabilitățile și exigențele de calificare pe care această activitate le implică. Garanțiile sociale și retribuirea acestor funcționari fac ca statutul lor juridic să se distingă de statutul altor categorii de lucrători. De aici și necesitatea instituirii unui nivel sporit de asigurare materială și socială.

Prin modificările operate însă legiuitorul a instituit condiții noi de stabilire și plată a ajutoarelor sociale și indemnizației, prin care a diminuat protecția socială a acestor categorii de persoane, stipulată prin legile anterioare.

Astfel, noile dispoziții cu privire la plata ajutoarelor sociale și indemnizațiilor de eliberare din serviciu, inclusiv în legătură cu ieșirea la pensie, diminuează protecția socială a categoriilor respective de persoane, încalcă dreptul lor la protecție

din partea statului în caz de șomaj etc și principiul universal al respectării drepturilor dobândite în mod licit.

Deasemena aceste dispoziții legale încalcă prevederile art. 54 din Constituție, conform cărora în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

Actele legislative privind asigurarea cu pensii și alte garanții sociale au făcut obiectul controlului constituționalității. **Curtea a subliniat că normele privind protecția de stat, asigurarea materială și socială, inclusiv asigurarea cu pensii, consfințite în legile anterioare, nu pot fi anulate sau modificate.**

La adoptarea Legii nr. 48 din 26 martie 2011 legiuitorul n-a ținut cont de concluziile cuprinse în hotărârile Curții Constituționale nr. 9 din 3 martie 1997, nr. 38 din 15 decembrie 1998, nr. 19 din 29 aprilie 1999, nr. 27 din 18 mai 1999, nr. 58 din 9 noiembrie 1999*, nr. 4 din 27 ianuarie 2000, nr. 46 din 25 octombrie 2001, prin care Curtea s-a pronunțat asupra constituționalității actelor legislative ce reglementează problema dată.

Prin Hotărârea nr. 4 din 27 ianuarie 2000, Curtea a calificat drept neconstituționale modificările operate într-un șir de acte legislative, care au diminuat garanțiile sociale ale unor categorii de cetățeni, inclusiv ale funcționarilor publici, relevând că diminuarea quantumului pensiei sau suspendarea plății pensiei sînt posibile numai în cazurile în care la stabilirea ei au fost comise abuzuri sau încălcări ale legii.

Dreptul subiectiv, constituit în baza unei legi anterioare, nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare. Legea nouă nu este susceptibilă aplicării unor fapte din trecut, cazurile contrare intrînd în contradicție cu art. 22 din Constituție. Conform regulii generale, legea nouă poate modifica regimul juridic al dreptului anterior, îl poate suprima sau îl poate înlocui cu un alt drept, însă legea nouă nu poate desființa modalitatea prin care legea anterioară a instituit dreptul respectiv și efectele lui. De remarcat în context că art. 6 din Codul civil al Republicii Moldova stipulează expres că legea civilă nu are caracter retroactiv.

Reișind din cele menționate și în conformitate cu art. 1 alin. (3), art. 7, art. 15, art. 16, art. 18, art. 43, art. 46, art. 47, art. 54 și art. 126 din Constituție, art. 7 din

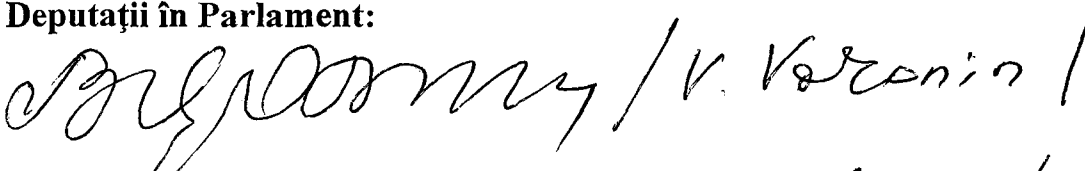
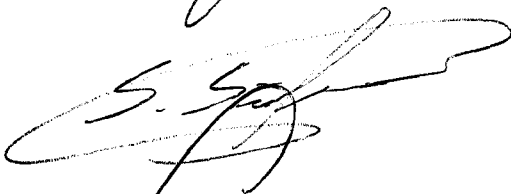
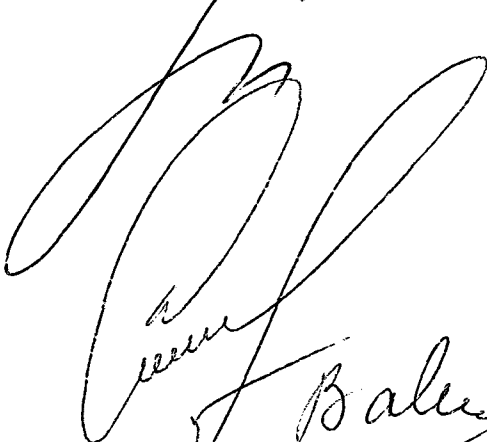

Reișind din cele menționate și în conformitate cu art. 1 alin. (3), art. 7, art. 15, art. 16, art. 18, art. 43, art. 46, art. 47, art. 54 și art. 126 din Constituție, art. 7 din Declarația Universală a Drepturilor Omului și art. 2 alin. 2 din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, art. 4 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 4, 38 și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale,

SOLICITĂM:

Exercitarea cotrolului constituționalității și să fie declarate neconstituționale articolele V, VII, X, XIX și XXX din Legea nr. 48 din 26 martie 2011 pentru modificarea unor acte legislative.

Cu respect,

Deputații în Parlament:

 / V. Voronin /
 / S. S. I. /
 / Iu. Munteanu /
 / I. G. Goclon /
 / G. Balmoș /
 / A. Reșetnicov /